

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Факультет іноземних мов
Кафедра теорії і практики перекладу

Кваліфікаційна робота

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СЕРІАЛУ
«СЕКСУАЛЬНА ОСВІТА»

Спеціальність 035 Філологія
Освітня програма «Англійсько-український переклад»

Здобувачки другого (магістерського)
рівня вищої освіти
Петренко Марії Василівни

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
кандидат філологічних наук, доцент
Караневич Мар'яна Ігорівна

РЕЦЕНЗЕНТ:
кандидат філологічних наук, доцент
Довбуш Ольга Іллівна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ КІНОДИСКУРСУ.....	6
1.1. Поняття кінодискурсу.....	6
1.2. Трансформації як спосіб забезпечення адекватного перекладу аудіовізуальних матеріалів.....	9
1.3 Дубляж і субтитрування як види кіноперекладу.....	12
1.4. Лінгвокультурні аспекти кіноперекладу.....	16
Висновки до розділу 1.....	19
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ СЕРІАЛУ «СЕКСУАЛЬНА ОСВІТА»...	21
2.1. Відтворення молодіжного сленгу в перекладі.....	21
2.2. Переклад лексики сексуальної тематики.....	25
2.3. Способи відтворення ненормативної лексики.....	31
2.4. Передача комічного в перекладі серіалу.....	35
2.5. Специфіка перекладу реалій.....	41
ВИСНОВКИ.....	46
CONCLUSION.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

В сучасному світі аудіовізуальний контент користується неймовірною популярністю. Індустрія кіно дедалі більше охоплює такі актуальні соціальні теми як інклюзія, ЛГБТ, статеве виховання молоді, булінг, права людини. У 2019-2023 роках на стрімінговій платформі Netflix був представлений комедійно-драматичний серіал «Сексуальна освіта» (Sex Education). Переклад такого серіалу є складним завданням, оскільки він має багато лексико-стилістичних особливостей, що можуть ускладнювати процес.

Аналітичний огляд наукового доробку з проблеми вивчення перекладу кінодискурсу уможливив виокремлення різних рівнів її дослідження. Такі науковці, як Хорхе Діас Сінтас (Jorge Díaz Cintas), Аліна Ремаль (Aline Rемаel), Фредерік Чауме (Frederic Chaume), Джон Бейтмен (John Bateman), а також українські дослідники, як Л. В. Чернова, Т.А. Крисанова, О. І. Гридасова, А. П. Мельник, О. В. Ісаєнко, А Шнайдер і Н. В. Фролова вивчали кінодискурс як лінгвістичне явище. Водночас дослідники Делія Кіаро (Delia Chiaro), Сальваторе Атардо (Salvatore Attardo), Джеремі Мандей (Jeremy Munday), а також українські науковці, як В. О. Дем'яненко, М. М. Горіславець, О. Білик, О. Пуга, З. Подоляк, І. В. Баканова присвятили свої розвідки виявленню труднощів перекладу кіно і способів їх подолання, зокрема переклад гумору, культурно-специфічних елементів (КСЕ), сленгу та мультимодальності. Ми ж зосередимо увагу на особливостях відтворення молодіжного серіалу про статеве виховання для української цільової аудиторії, що актуально у зв'язку з відносною новизною обраного матеріалу дослідження, адже тут відверто висвітлюються раніше татуйовані аспекти інтимної близькості.

Мета дослідження полягає у вивченні лексико-стилістичних особливостей перекладу серіалу «Сексуальна освіта» та комплексного аналізу перекладацьких рішень, що забезпечують функціональну та комунікативну адекватність перекладу українською мовою з урахуванням мультимодальних обмежень.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі **завдання**:

1. Охарактеризувати кінодискурс як мультимодальний комунікативний феномен та визначити теоретичні основи і класифікацію перекладацьких трансформацій в аудіовізуальному перекладі.
2. Дослідити лінгвокультурні чинники та особливості дубляжу і субтитрування як основних видів кіноперекладу.
3. Провести комплексний лексико-стилістичний аналіз українського перекладу серіалу «Сексуальна освіта».
4. Виявити та систематизувати ключові перекладацькі стратегії, що застосовуються для адекватного відтворення лексико-стилістичних шарів оригіналу.

Об'єкт дослідження – процес перекладу кінодискурсу як мультимодального комунікативного феномену.

Предмет дослідження – способи відтворення лексичних і стилістичних характеристик оригіналу в перекладі, зокрема молодіжного сленгу, ненормативної лексики, гумору, культурних реалій та лексики сексуальної тематики.

Матеріалом дослідження стали тексти оригінальних діалогів серіалу Sex Education (сезони 1–4) та їхні українські переклади (дубляж і субтитри) від Netflix.

Методологічна основа роботи представлена такими методами: описовий метод (для визначення теоретичних понять); компаративний метод (для зіставлення оригіналу та перекладу); контекстуальний аналіз (для виявлення прагматичного значення); метод класифікації та систематизації (для узагальнення отриманих даних щодо способів перекладу).

Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні знань про природу аудіовізуального перекладу та застосування трансформацій у контексті соціально-орієнтованого контенту.

Практична цінність роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані у курсах лексикології, стилістики, теорії та практики

перекладу, аудіовізуального перекладу, а також можуть бути корисними для перекладачів-практиків.

Апробація результатів дослідження. За матеріалами дослідження опубліковано статтю (тези доповіді): Петренко М. Специфіка перекладу серіалу «Сексуальна освіта». Магістерський науковий вісник Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2025. Вип. 44. С. 108-110.

Структура роботи відповідає поставленій меті та завданням і складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ КІНОДИСКУРСУ

1.1. Поняття кінодискурсу

У сучасному науковому просторі поняття кінодискурсу активно досліджується як в українській, так і в зарубіжній лінгвістиці, культурології, медіазнавстві. Кінодискурс трактується як сукупність вербальних та невербальних засобів, які використовуються в аудіовізуальних продуктах, таких як фільми та серіали. В основі кінодискурсу лежить комунікативна взаємодія, яка передається через поєднання мовлення, зображення, звуку, міміки, жестів та музики, що разом формують цілісне мультимодальне повідомлення.

Кінодискурс є предметом вивчення багатьох вітчизняних науковців, таких як С. Олицька, Н Фролова, І.В Ковальчук, О. І. Гридасова, А. Шнайдер, О. Г. Зверєва, О. В. Ісаєнко, О. О. Білик, О. О. Пуга, З. Р. Подоляк і багатьох інших. С. Олицька визначила кінодискурс як аудіовізуальний дискурс модерну, що об'єктивує сприйняття реальності [19]. О. І. Гридасова розглядала поняття «кінодискурс» як знакову систему семіотичної організації, розгляду його головних аспектів та функціональних особливостей, аналізу знакової неоднорідності, що є характерною для кінодискурсу [5]. Білик О. О., Пуга О. О., Подоляк З. Р. вивчали питання комедійного дискурсу в англomовних аудіовізуальних продуктах [3, с. 142]. З-поміж зарубіжних дослідників важливим є внесок Ф. Чоме, який у монографії *Audiovisual Translation: Dubbing* (2012) трактує кінодискурс як полікомпонентне мовлення, що поєднує вербальні, візуальні та кінематографічні елементи. Він наголошує, що кінотекст неможливо аналізувати ізольовано – лише в контексті всього аудіовізуального повідомлення, що виконує комунікативну, естетичну й соціокультурну функції [32. с. 2]. Дж. А. Бейтмен зазначає, що фільм є складним мультимодальним текстом, у якому комунікативні функції реалізуються через

взаємодію різних семіотичних каналів – від діалогів до візуального коду та кінематографічних засобів (Bateman, 2012) [34, с.75].

На основі вищенаведеного, ми бачимо, що унікальність кінодискурсу полягає в тому, що він не обмежується лише передачею змісту через мовлення, а активно використовує візуальні та звукові елементи. Кінодискурс є справжнім гібридом: він гармонійно поєднує мову, зображення, звук, монтаж і ритм, створюючи єдиний, багатосаровий художньо-комунікативний простір. Саме ця мультимодальність – поєднання вербального, візуального й аудіального – робить його надзвичайно складним об'єктом не лише для наукового аналізу, але й для перекладу. Адже перекладач уже не може працювати лише з текстом. Він повинен постійно тримати в голові ситуаційний контекст, культурні коди та всі невербальні компоненти, які впливають на фінальний сенс репліки.

Комунікативна функція кінодискурсу набагато глибша, ніж просто обмін інформацією. Насправді, вона зосереджена на тому, щоб передати емоційний стан героїв, відчуття сюжетної напруги і культурні коди, які цільова аудиторія має легко «зчитувати». Кіно створює цілісне повідомлення, використовуючи цілий оркестр засобів: вербальні (слова героїв); паравербальні (тон голосу, паузи, ритм мовлення); невербальні (жести, міміка, а також музика і монтаж). Саме ця синергія дозволяє кіно викликати у нас емпатію, допомагає нам розуміти історію (формує наративне розуміння) і, врешті-решт, забезпечує міжкультурну комунікацію [6. с. 103]

Оскільки кінодискурс – це за своєю суттю місток між культурами, перекладачі постійно зіштовхуються з цілою низкою серйозних проблем. Потрібно адекватно передати табуйовану лексику, тонкий гумор, соціальні ролі, актуальний молодіжний сленг. Серіал Sex Education, який ми аналізуємо у цій магістерській роботі, наповнений сексуальною термінологією, культурно маркованими ідіомами та висловами. А його переклад має враховувати сучасні українські мовно-культурні норми.

Пропонуємо перейти до розгляду кінодискурсу як соціальної взаємодії. На думку дослідника А. А. Шнайдера кінодискурс працює як потужний соціальний артефакт. Він не просто відображає суспільні процеси, як дзеркало, але й активно їх формує, стаючи свого роду агентом змін. Це створює таку собі динамічну соціокультурну взаємодію, що, звісно, ускладнює життя перекладача [27, с. 152.]

Кінодискурс буквально фіксує актуальні моделі мовлення, поведінки та стосунків, характерні для конкретної групи людей. Щоб створити ту саму ілюзію реальності й абсолютну автентичність, кіно повинно дуже точно відтворити соціолекти [1, с.59]. Наприклад, молодіжний сленг у «Сексуальній освіті» – це не випадковий набір слів. Якщо підлітки говорять надто «правильно» або вживають застарілі фрази, то довіра до персонажів зникає.

Що важливо, серіал відбиває не лише усталені норми, а й показує прогресивні зміни. Смілива відкритість у ставленні до ЛГБТК+ питань, психічного здоров'я та сексуальності, яку ми бачимо на екрані, – це пряме відображення реальних культурних зсувів у західному світі. І коли перекладач відтворює лексику засобами цільової мови, то він фактично переносить ці зрушення й у цільову культуру.

За спостереженням А. Шнайдера, кінодискурс стає справжнім агентом змін. Це відбувається тому, що кіно впливає на світогляд глядачів, особливо молоді, яка, як відомо, швидко переймає нові ідеї [28, с. 170]. Так, серіал «Сексуальна освіта» відверто просуває ідеологію інклюзивності та відкритого діалогу. Пряма, безкомпромісна лексика, обговорення табу – все це працює як соціальний інструмент, мета якого – нормалізувати ці теми, вивести їх у публічну площину.

Як стверджує А. Шнайдер, динаміка «Зворотного зв'язку» спостерігається тоді, коли переклад, який спочатку був покликаний відобразити мову, згодом сам починає її формувати [28, с. 175]

Усвідомлення цієї подвійної соціальної функції кінодискурсу (дзеркало/агент) покладає на перекладача прагматичну відповідальність.

Переклад повинен викликати той же соціальний резонанс. Водночас важливо зберегти соціальне розмежування поколінь. Різниця між освіченим, професійним ідіолектом Джин Мілберн та сленговими, неформальними ідіолектами учнів – це не просто стилістика. Це, врешті-решт, соціальна ознака, що є рушійною силою сюжету.

Тож, кінодискурс – це надзвичайно складна соціокультурна взаємодія. Перекладач тут виступає ключовим посередником, завданням якого є забезпечити не просто лінгвістичну точність, а повноцінну соціальну комунікацію, успішно транслуючи цінності та ідеї оригіналу.

1.2. Трансформації як спосіб забезпечення адекватного перекладу аудіовізуальних матеріалів

У сучасному світі, де ми буквально живемо в потоці аудіовізуального контенту, адекватний переклад стає надзвичайно важливим у глобальній комунікації. Аудіовізуальний переклад передбачає роботу не тільки з текстом, а й зі зображенням та звуком, що створює унікальні виклики та обмеження, як слушно зауважують дослідники [25, с. 99] Ось чому перекладач просто не може дозволити собі обмежитися буквальністю; він має активно застосовувати трансформації, щоб зберегти функціональну й комунікативну сутність оригіналу [22, с.33].

Перекладацькі трансформації – це свідомі та вмотивовані зміни, які ми вносимо для однієї мети: щоб цільовий текст звучав адекватно і природно [13, с.9]. Пропонуємо розглянути причини їх застосування при перекладі кінодискурсу:

1) Мультимодальність: матеріал поєднує текст, зображення, музику, шуми. Перекладач мусить пам'ятати, що якщо частина інформації передана візуально, це прямо впливає на те, скільки тексту ми можемо залишити.

2) Часові та просторові обмеження. Для субтитрів є ліміт символів на рядок і час, за який глядач має встигнути їх прочитати [29, с.159]. А для дубляжу ключовими є синхронізація (ліпсинк, ізохронія), що завжди вимагає

структурних змін у реченнях [18, с. 235].

3) Культурні відмінності. Жарти, ідіоми, реалії (як-от британська шкільна система), які зрозумілі «їм» , часто абсолютно незрозумілі або недоречні «нам» Тут без адаптації, пояснення чи заміни обійтись неможливо [49].

4) Прагматичні цілі. У кіно завжди є мета – розважити, навчити, чи, як у Sex Education, дестигматизувати. Переклад мусить зберегти саме цей прагматичний ефект. [8, с. 59]

Дослідники В.В Балахтар і К.С. Балахтар стверджують, що коли йдеться про АВП (аудіовізуальний переклад), треба чітко розрізняти два найважливіші терміни:

1) Еквівалентність. Це фокус на формальній відповідності мовних одиниць: слово до слова, речення до речення. Такий підхід ідеальний для юридичних чи технічних текстів.

2) Адекватність. Це фокус на функціональній відповідності та комунікативній меті (скопосі). У кіно адекватність – це про те, наскільки переклад спрацював у цільовій культурі. У кінодискурсі, де нас «тиснуть» обмеження синхронії, адекватність завжди перемагає еквівалентність. Якщо дослівний (еквівалентний) переклад руйнує гумор або порушує ліпсинк, ми мусимо застосувати трансформацію. Це єдиний спосіб зберегти функціональність тексту [2].

Серед причин необхідності застосування трансформацій при перекладі кінодослідники вказують лінгвокультурну неспівмірність. Наприклад, сленгізми рідко мають прямі відповідники [4, с. 130].

Водночас принцип синхронії змушує перекладача робити ущільнення, вдаватись до вилучень чи компенсації в дубляжі. Перекладена фраза має вкластися у часові рамки і збігатися з артикуляцією актора [18].

Отже, трансформація – це свідомий лінгвістичний маневр, який допомагає виконати скопос – створити емоційно та комунікативно ефективний продукт для цільової аудиторії, і це є справжнім критерієм

адекватності у перекладі кінодискурсу.

Хоча класифікацій трансформацій багато, для АВП найбільш корисні ті, що враховують і лінгвістику, і прагматику.

Лексичні трансформації – це зміни на рівні окремих слів і фраз, які допомагають нам точно передати значення або адаптувати його:

- 1) Конкретизація: заміна слова з ширшим значенням на одиницю з вузьким значенням, більш специфічним.
- 2) Транскрипція/Транслітерація: допомагає «зберегти обличчя» слова, фонетично або графічно відтворивши його в новій мові.
- 3) Калькування: дослівний переклад фрази.
- 4) Генералізація: перехід від конкретики до більш загального. Це допомагає спростити текст, коли деталі неважливі для сюжету.
- 5) Компенсація: при втраті в одному місці тексту, ми відтворюємо цей ефект в іншому уривку
- 6) Описовий переклад: пояснення значення терміна чи реалії, коли прямого еквівалента просто не існує. [14, с.362]

Щодо граматичних трансформацій, то до них відносять такі перетворення:

- 1) Заміна частин мови, наприклад, перетворення іменника на дієслово (і навпаки) для природності
- 2) Зміна синтаксичної структури: зміна порядку слів. Це маст-хев для дубляжу, щоб забезпечити синхронізацію .
- 3) Об'єднання/членування речень: злиття коротких речень або їх поділ, щоб полегшити читання субтитрів або відповідати темпу мовлення [24,с.158].

Крім того, при перекладі кінодискурсу вдаються до:

- 1) Адаптації: зміни культурних реалій, щоб вони стали зрозумілими для цільової аудиторії . Це може бути як повна заміна, так і спрощення.
- 2) Вилучення: видалення надлишкової інформації, яку видно на екрані, або яка просто не важлива для сюжету. Це часто робиться через часові

обмеження.

3) Додавання (експлікація): введення додаткової інформації, яка була неявною (імпліцитною) в оригіналі, але є необхідною для нашого повного розуміння.

4) Стилiстична адаптація: Зміна тону, реєстру мовлення, щоб він відповідав жанру і характеру персонажа [45, с.275].

У підсумку, трансформації дозволяють нам вийти за рамки буквалізму, гарантуючи, що перекладений аудіовізуальний продукт буде зрозумілим, природним і, найголовніше, викличе у цільовій аудиторії ті ж емоції та інтелектуальний відгук, що й оригінал. Без цього інструментарію переклад був би незграбним, а комунікативна функція кінодискурсу просто би не спрацювала.

1.3 Дубляж і субтитрування як види кіноперекладу

Кінопереклад – це зараз просто невіддільна частина сучасної комунікації. Завдяки ньому ми можемо дивитися фільми з будь-якої точки світу. Серед багатьох форм перекладу (синхронний переклад, одноголосе чи двоголосе озвучування, повний дубляж, субтитри) особливе місце займають дубляж та субтитрування. Вони не просто передають зміст, а й враховують специфіку сприйняття аудиторії, ритм мовлення та культурні особливості.[16, С. 110-112]

Коли перекладач забезпечує переклад кіно, він має розуміти: текст тут не є самостійною одиницею. Кінодискурс керується цілою низкою внутрішніх, досить жорстких принципів, які стають для перекладачів технічними та семантичними імперативами. Ці правила диктують, що сказане слово мусить бути ідеально інтегроване у всю систему фільму.[8, с.60]

Перш за все потрібно зазначити принцип синхронії, яка вимагає абсолютної єдності та узгодженості всіх трьох каналів (вербального, візуального та аудіального) у часі.

Ліпсинк (синхронізація артикуляції) – одна із головних вимог для

дубляжу. Нам недостатньо просто передати зміст репліки; вона має візуально збігатися з рухом губ актора. Через це ми часто змушені жертвувати найбільш точним лексичним еквівалентом на користь слова, яке краще підходить за ритмом та фонетикою. Щодо хронометражу (ізохронія), то тривалість української репліки повинна бути ідентичною оригінальній. Якщо порушити цю ізохронію, то можна зламати ритм сцени, створивши незграбні паузи чи накладання звуку. [15, с.60]

Наступним пропонуємо розглянути принцип імплікації. Імплікація – це про те, що багато важливої інформації нам не проговорюють, а вона є очевидною з візуального або аудіального ряду. [18] Слід пам'ятати, що візуальний канал є домінуючим. Отже, переклад не повинен суперечити зображенню. Крім того, слід зазначити про заборона надмірності.

Пояснювати те, що вже показано – це прямий шлях до порушення принципу економії мовних засобів.

Принцип когерентності у кінодискурсі вимагає, щоб перекладений текст був узгоджений з ідіолектом, стилем і цілями, які ставить перед собою персонаж. Потрібно зберігати стилістичний реєстр та емоційне навантаження оригіналу [17, с.74]. Переклад має забезпечити прагматичний ефект, задуманий сценаристом. Якщо сценарист хотів, щоб жарт викликав сміх, то ми, можливо, будемо змушені застосувати компенсацію, щоб досягти цієї комічної когерентності.

Таким чином, вищезгадані принципи чітко встановлюють: перекладач кінодискурсу працює в режимі дуже жорсткої багатоканальної залежності. Лінгвістична трансформація завжди підпорядковується вимогам візуальної та хронометричної синхронізації.

Дубляж – це, мабуть, найбільш інвазивна форма перекладу, бо ми повністю замінюємо оригінальну звукову доріжку. Наша мета – створити ілюзію, ніби актори завжди говорили українською. Звісно, щоб ця ілюзія спрацювала, нам доводиться дотримуватись дуже жорстких технічних правил, які стають головним фільтром для будь-якого перекладацького

рішення.[61]

Розглянемо детальніше сутність ліпсинку. Перекладений текст має візуально відповідати руху губ актора. Це особливо помітно на так званих губних приголосних (спробуйте сказати /п/, /б/, /м/) та відкритих голосних.

Перекладачеві доводиться шукати фонетичні відповідники, навіть якщо вони трохи менш точні за змістом. Виходить, що слова підбирають часто не за їхньою прагматичною функцією, а за технічною придатністю до артикуляції. Це завжди вимагає специфічних трансформацій, наприклад, перифразу. Якщо ж порушена ізохронія, то це створить дискомфорт для глядача. У таких випадках перекладачі змушені використовувати компресію або генералізацію, щоб «втиснути» зміст у відведений час.[15]

Переклад кінотексту має бути написаний так, щоб актор озвучення легко відтворив інтонацію, емоції та стиль мовлення персонажа. Інтонація актора дубляжу – це головний інструмент компенсації для передачі сарказму чи іронії, які можна втратити на рівні лексики. Перекладач має створити текст, який і звучить природно, і підтримує ідіолект персонажа, але при цьому зручний для вимови в студійних умовах.[16, с.111]

Як бачимо, функціональна адекватність у дубляжі досягається через складний процес, де трансформації підпорядковані жорстким технічним вимогам синхронії.

Щодо процесу роботи над дубляжем, то важливо пам'ятати, що над проєктом працює ціла команда: перекладачі, режисери, звукорежисери, актори дубляжу. Розподіл сфер відповідальності має такий вигляд:

1. Переклад сценарію (Spotting): перекладач спершу аналізує діалоги, враховуючи все: контекст, невербаліку, швидкість, емоції.
2. Адаптація тексту (Lip-sync adaptation): на цьому етапі переклад «підганяють» під довжину репліки та рухи губ. Це забезпечення ізохронії, і природності вимови.
3. Запис голосів (Recording): актори озвучують репліки, передаючи потрібну емоційність і ритм.

4. Монтаж і зведення (Mixing): звукорежисери потім поєднують нову аудіодоріжку з оригінальними шумами, музикою та ефектами.[59] Як зазначав директор Sweet TV, на переклад і адаптацію може піти 7–8 робочих днів, а на саме дублювання 90-хвилинного фільму – ще близько 7 днів студійної роботи. Роль режисера тут критична – він має співставити характер героя з актором дубляжу.

Для перекладача важливо зробити свою роботу непомітною. Щоб глядач відчував, ніби актори завжди говорили українською.

Субтитрування – це коли оригінальна мова залишається, а переклад ми бачимо у вигляді тексту внизу екрана, що дозволяє зберегти автентичну інтонацію акторів та оригінальні мовні нюанси, але накладає інший вид обмежень: довжина реплік та швидкість відображення.

Тут діє технічний імператив стиснення (економія простору). Перекладач керується обмеженням на кількість символів (зазвичай це 35–42 знаки на рядок і максимум два рядки на кадр). Перекладач має передати зміст, використовуючи лише близько 60–70% від обсягу оригінального тексту.[9]

Довгі сленгові конструкції чи складна наукова термінологія мають бути замінені на короткі, але максимально інформативні еквіваленти. Якщо в дубляжі можна додати пояснення, то тут його треба вилучити або замінити на генералізований термін.[15]

У субтитрах глядач сприймає три канали одночасно: оригінальний голос, текст і візуальний ряд. Оскільки глядач чує оригінальний тон, можна використовувати прямі та графічно сильні українські еквіваленти лайки чи іронії. Тут не треба турбуватися про ліпсинк, а принцип імплікації працює на повну. Якщо інформація вже зрозуміла з того, що ми бачимо, ми можемо її не вказувати в субтитрах.[41, с. 52]

Технічні правила завжди обмежують тривалість появи субтитрів на екрані – все через швидкість мовлення актора і швидкість читання глядача. Український текст має бути синтаксично простим і однозначним. Треба уникати складних метафор чи довгих порівнянь, які вимагають занадто

багато часу на розшифровку. Як наслідок, переклад стає більш прагматичним і прямолінійним. Це необхідно, щоб не змушувати глядача вибирати між читанням тексту та спостереженням за дією. [29, с.159]

Субтитрування – це справжнє мистецтво ущільнення. Його функціональна адекватність досягається не через повне відтворення лексики, а через її редукцію і концентрацію, щоб зберегти ключовий зміст та емоційний ефект.

Субтитри мають свої беззаперечні переваги над дубляжем:

1. Вони допомагають у вивченні іноземної мови.
2. Це єдиний спосіб дивитися кіно для людей із порушенням слуху.
3. Дають можливість почути оригінальні голоси акторів, їхню інтонацію та відчути атмосферу «без посередників» .
4. Кошують дешевше за дубляж. [21, с. 82]

Таким чином, дубляж і субтитрування виконують взаємодоповнювальні функції: перший робить контент максимально легким для сприйняття, а другий забезпечує максимальну автентичність оригінального матеріалу.[1] У серіалі Sex Education нам важливо знати обидва методи, щоб зрозуміти, як передача гумору, сленгу та культурних реалій змінювалася залежно від обраної форми перекладу.

1.4. Лінгвокультурні аспекти кіноперекладу

Хоча специфіка лінгвокультурних викликів у кіноперекладі визначається мультимодальністю, переклад АВП залежить від цільової аудиторії та жанру. [34] Ключовим викликом тут є робота з культурно-специфічними елементами (КСЕ), або реаліями. У кіноперекладі вибір стратегії роботи з КСЕ часто детермінований візуальною інформацією: якщо культурний елемент відображений на екрані, це обмежує можливість його повної заміни або нейтралізації.[60].

Стаття М. Ульріх «Доместикація та форенізація у кіноперекладі» (Domestication and foreignification in film translation) аналізує вплив

перекладацьких стратегій на кінопродукт. Наприклад, доместикація робить перекладений фільм більш природним для цільової аудиторії шляхом його асиміляції до місцевих соціокультурних норм, тоді як форенізація спрямована на збереження культурних і лінгвістичних характеристик оригіналу.[56]

Лінгвокультурний підхід у перекладознавстві визначає, що мова та культура є нерозривними, і перекладач виступає не лише як мовознавець, а як посередник між двома культурами. У контексті аудіовізуального перекладу, цей підхід набуває особливої ваги, оскільки кінодискурс, будучи мультимодальним, інтегрує культурну інформацію не лише через вербальний текст, але й через візуальні та аудіальні елементи (одяг, символи, музика).[47]

Для вибору перекладацької стратегії потрібно застосувати принцип скопосу, який, згідно з Г. Вермеєром, є визначальним. Слово «скопос» походить з грецької мови і означає «мету». Цей термін вперше був введений німецьким науковцем Гансом Й. Вермеєром наприкінці 1970-х – початку 1980-х рр. [14, с.10] В контексті міжкультурної комунікації скопос означає, що рішення, які приймають перекладач та інші учасники, підпорядковуються першочерговому комунікативному завданню, сформульованому ініціатором процесу (замовником).[49]

Для серіалу, як-от «Сексуальна освіта» , націленого на широку молодіжну аудиторію, скопос вимагає забезпечення комунікативної ефективності та прийнятності у цільовій культурі, що виправдовує адаптацію.

Оскільки серіал «Сексуальна освіта» знятий у Великій Британії та демонструє життя британських підлітків, важливим завданням є порівняльний аналіз британської та української культури. Відмінності української та британської культури яскраво виражаються через різні лінгвістичні і соціокультурні особливості від прагматики спілкування та соціальної ієрархії до використання гумору та культурно-специфічної лексики.

Поширені стереотипи змальовують британців як педантичних, пунктуальних людей, любителів чаю з молоком чи пива в пабі. Серіал

відходить від цього стереотипу і показує більш американізовану версію британських підлітків, оскільки серіал розрахований на глобальну аудиторію. Їхня мова рясніє сленгом та американською естетикою, проте британські культурно-специфічні елементи (КСЕ), що формують інституційне тло (наприклад, освітня система), зберігаються. Культурно-специфічні елементи присутні в повсякденному житті людини. До них відносяться власні назви, матеріальні об'єкти (їжа, одяг, музичні інструменти), традиції, звички, табу та гумор.[49]

Ключовим викликом є відтворення культурно-специфічних елементів (КСЕ), або реалій, які є маркерами британської культури і не мають прямих еквівалентів в українській мові. У серіалі «Сексуальна освіта» КСЕ переважно належать до інституційних реалій (назви навчальних закладів, іспитів, посад) та повсякденних реалій (специфічні британські страви, ідіоми, що відображають національний гумор).

Робота з КСЕ вимагає балансування між двома основними стратегіями, виділеними Л. Венуті:

- Доместикація: стратегія, спрямована на асиміляцію КСЕ до культури перекладу, що робить текст більш зрозумілим і «домашнім» для українського глядача.
- Форенізація: стратегія, спрямована на збереження культурної «чужорідності» оригіналу, яка може застосовуватися для передачі британського колориту.[58]

Принцип синхронії в АВП накладає обмеження на перекладача. Якщо британська реалія візуально присутня, це унеможливорює її доместикацію або заміну.[59]

Специфіка цільової молодіжної аудиторії «Сексуальної освіти» актуалізує проблему відтворення соціолекту. [1, с.58] Мова підлітків у серіалі є гібридною (поєднання британського тла з американізованим сленгом). Перекладач має застосовувати високий ступінь доместикації сленгу, замінюючи його на актуальні українські молодіжні еквіваленти, щоб зберегти

соціальну маркованість мовлення персонажів. Британський гумор, часто заснований на сарказмі та іронії, також становить виклик для перекладача.[62] У разі неперекладності каламбурів або культурних алюзій, доводиться вдаватися до компенсації – заміни оригінального жарту на новий, який забезпечує еквівалентний комічний ефект у цільовій культурі.[32, с.141]

Ще одна важлива тема, яка тут присутня, – інклюзивність, оскільки серед персонажів серіалу є люди з порушеннями здоров'я (Айзек, який користується кріслом колісним, та Аїша з порушенням слуху) і з різними ментальними проблемами.

Таким чином, лінгвокультурний аналіз є дослідженням балансу між вірністю оригіналу (збереженням вихідних КСЕ) та функціональною ефективністю (адаптацією для вторинної цільової аудиторії).

Висновки до розділу 1

У першому розділі було сформовано концептуально-теоретичний фундамент дослідження, необхідний для подальшого емпіричного аналізу лексико-стилістичних трансформацій.

Насамперед, кінодискурс визначено як мультимодальний, багатоканальний феномен, успішна комунікація якого залежить від когерентної взаємодії вербальних, візуальних та аудіальних елементів. Обґрунтовано, що в контексті соціально-орієнтованого контенту, яким є серіал Sex Education, кінодискурс виконує проактивну соціальну функцію, виступаючи агентом змін та нормалізатором табуйованих тем. Відтак, найвищим критерієм якості перекладу визначено функціональну адекватність, яка гарантує збереження прагматичного та соціального ефекту оригіналу для цільової аудиторії.

Доведено, що у переважній більшості випадків досягнення цієї адекватності є неможливим без застосування перекладацьких трансформацій. Вони розглядаються не як відхилення від еквівалентності, а як стратегічний маневр перекладача, спрямований на подолання лінгвокультурних,

стилістичних та технічних розбіжностей між вихідним та цільовим текстами.

Особлива увага приділена технічним імперативам аудіовізуального перекладу, які є незмінними факторами, що впливають на перекладацьке рішення. Підкреслено, що дубляж жорстко підпорядкований вимогам ліпсинхронії та ізохронії (часової синхронності), що зумовлює необхідність компресії або експансії лексичних одиниць. Натомість, субтитрування функціонує під тиском імперативу стиснення (ліміту символів), що часто веде до генералізації, узагальнення або вилучення семантично другорядних елементів.

Культурний чинник є одним із вирішальних у перекладі кіно. Фільм є не просто лінгвістичним об'єктом, а насиченим лінгвокультурним кодом, який відображає цінності, гумор та соціальні реалії вихідної культури. Це вимагає від перекладача не лише досконалого знання мови, але й глибокої культурної компетентності. Труднощі виникають при перенесенні культурно-специфічних елементів (КСЕ), таких як британський гумор, соціолекти, реалії та табуйована лексика, які можуть мати інше прагматичне навантаження в українському культурному просторі.

Таким чином, теоретичне дослідження першого розділу дозволило визначити систему координат, в межах якої перекладач вимушений постійно балансувати між лінгвістичною точністю та технічними можливостями. Цей концептуальний апарат закладає необхідну базу для переходу до емпіричного етапу, метою якого є ідентифікація конкретних лексико-стилістичних трансформацій, що були застосовані для локалізації складного матеріалу серіалу Sex Education.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ СЕРІАЛУ «СЕКСУАЛЬНА ОСВІТА»

2.1. Відтворення молодіжного сленгу в перекладі

У кінодискурсі сленг виконує соціолінгвістичну функцію. В серіалі він є ключовим маркером соціальної ідентичності персонажів. Завдання перекладача – не просто знайти словниковий еквівалент, а відтворити цю соціальну маркованість та прагматичний ефект оригіналу.

Сленг є мінливим і культурно-специфічним. Британський сленг, який використовують герої серіалу, часто незрозумілий поза межами англomовного середовища і швидко застаріває. Таким чином, перекладач стикається з необхідністю передати одночасну актуальність мови для цільового глядача і зберегти стилістику оригінального діалогу.[7, с.135]

Сленг у серіалі «Сексуальна освіта» – це не просто набір неформальних слів, а інструмент соціальної ідентифікації та стилістичний маркер, що має вирішальне значення для розуміння персонажів. У соціолінгвістиці сленг розглядається як різновид соціолекту, тобто мови, притаманної певній соціальній групі, у цьому випадку – підліткам.

Ключові функції сленгу в дискурсі серіалу:

1. Створення ілюзії автентичності та реалізму: використання актуального сленгу допомагає зробити діалоги «живими» та правдоподібними, переконуючи глядача, що він чує справжнє спілкування сучасних підлітків, а не мову, написану дорослими.

2. Розмежування поколінь: сленг чітко розмежовує світ учнів (Отіс, Мейв, Ерік) та світ дорослих (Джин Мілберн, директори, вчителі). Коли Джин використовує професійну термінологію (психологічну), а підлітки – емоційно насичений сленг, це створює драматичний контраст. Перекладач має зберегти цей ефект.

3. Демонстрація емоційної близькості: серед однолітків сленг слугує маркером «своїх». Спільна лексика посилює довіру, підтверджує належність до групи та підкреслює їхню опозицію до світу дорослих.

Таким чином, для перекладача сленг є стилістичним викликом. Недоречна заміна або застаріла форма сленгової одиниці в українському тексті призведе до руйнування образу персонажа.

Розглянемо поширені сленгові вирази, що часто зустрічаються в діалогах підлітків:

Оригінальна фраза: «That's sick!» (у значенні «круто» , «неймовірно»). [1]. Функція: вираження сильного позитивного здивування або схвалення. Проблема для перекладу: дослівний переклад («Це хворобливо») повністю руйнує зміст повідомлення. Перекладач знайшов функціональний еквівалент, що виконує ту ж функцію у сучасному українському молодіжному мовленні (наприклад, «Це вогонь!» , «Жорстко!» або «Це топ!»).

Наведемо ще кілька прикладів. Досить поширена фраза у серіалі “I’m down!” грамотно перекладена як «Я за!» [50], тобто людина погоджується на якусь запропоновану діяльність. Популярний сленгізм “have a crush on someone” влучно перекладено як «закохатися, втюритися, захопитися кимось». Адам називає маму Отіса словом hot [50]. В дубляжі перекладено “в ній стільки сексу”, що доволі вдало передає рівень захоплення. Кел у розмові вживає слово “blacking” що у перекладі відтворено як «морозитись».[54]

Успіх перекладу сленгу залежить від того, наскільки точно перекладач «влучає» в актуальне мовленнєве середовище цільової аудиторії, зберігаючи при цьому соціальну вагу та емоційну інтенсивність оригіналу.

Прагматична функція відвертої лексики посилюється через динаміку мовленнєвих реєстрів: пряма медична термінологія, яка виходить із вуст Джин, часто стає джерелом гумору, коли контрастує зі сленгом підлітків. Перекладач повинен забезпечити, щоб український текст зберігав цю реєстрову амплітуду – це вимагає від нього уміння перемикатися від сухої

академічності до агресивної сленговості, підкреслюючи прагматичну функцію кожного висловлювання.

Через домінантний скопос (мету) серіалу в перекладі сленгу пріоритетною стає стратегія доместикації. Доместикація у цьому контексті означає свідому заміну оригінального сленгу на актуальний та функціонально еквівалентний відповідник в цільовій мові [57]. При цьому слід наголосити, що якщо перекладач використовує сленг, який вже вийшов з ужитку або є регіонально обмеженим в Україні, він руйнує ефект автентичності. Переклад має відображати актуальне мовленнєве середовище цільової аудиторії.

Серіал «Сексуальна освіта» пропонує особливий лінгвістичний виклик, оскільки мова персонажів є гібридною. Хоча дія розгортається у Великій Британії, мова насичена елементами, притаманними американській молодіжній культурі (за рахунок глобалізації та мас-медіа). Це вимагає від українського перекладача важливого вибору:

1. Збереження гібридності: чи намагається український переклад відтворити цей гібрид, використовуючи, наприклад, відомі англіцизми чи сленг, що прийшов з американської культури, які також функціонують в українському молодіжному середовищі?

2. Уніфікація: чи перекладач уніфікує сленг, перетворюючи його на чисто український соціолект, ігноруючи американський вплив оригіналу?[4, с. 130].

У серіалі мова підлітків є сумішшю британського сленгу (наприклад, *wanker*, *innit*) та американських концептів. Український переклад здебільшого обирає стратегію адаптивної гібридності. Це означає, що перекладачі не намагаються зробити мову «чисто українською» (пуристичний підхід) або «чисто американською». Вони відтворюють глобалізований сленг, яким реально розмовляє українська молодь. Перекладач не лише зберігає англіцизми, які вже увійшли до українського сленгу: вайб(Vibe), кріндж (cringe), краш(crush), а й «одомашнює» вирази, шукаючи якомога кращий функціональний варіант. До прикладу, слово, яке так часто використовує

Мейв “dickhead” успішно адаптували як «гівнюк» та «бовдур».[50] А популярні вирази “hang out”, “hang around”, “hook up”, “ I messed up” переклали як «зависати», «спілкуватися», «переспати», «я налажав».[23]

Окрім загального молодіжного сленгу, важливим є переклад ідіолектів – індивідуальних мовних особливостей персонажів. Наприклад, мовлення Отіса чи Мейв може відрізнитися від мовлення Еріка або Адама. Перекладач повинен забезпечити, щоб ці відмінності зберігали свою соціальну функцію в українському перекладі, сприяючи розкриттю характеру героя.

Отіс, з одного боку, підліток, а з іншого – через вплив своєї матері сексологині – має глибокі знання у галузі сексу, людського тіла та стосунків. Зважаючи на це, його мова, відображає його двоякість застосуванням підліткового сленгу і наукових термінів, що викликає сміх і незрозуміння з боку однолітків, особливо на початку першого сезону. Приклад: коли Отіс говорить про секс, він використовує терміни “vagina”, “erection”, “ejaculation” і у дубляжі це перекладено як «вагіна», «ерекція», «еякуляція», тоді як інші діти кажуть “pussy” – «кицька», “boner” - «стояк» тощо[50],[23]. Український переклад чітко тримає цю дистанцію.

Ерік Еффіонг – найяскравіший персонаж серіалу. Його мова швидка, гучна, насичена вигуками (“Bitch, please!”). Також є вплив його нігерійсько-ганського походження (фрази типу “you detty pig”) [52], [23]Перекладачі успішно компенсують це інтонацією та лексичним забарвленням. Замість “Detty pig” (що є специфічним етнічним маркером) використано емоційне «Брудна свиня!» з характерною награною інтонацією.

Адам Грофф у перших сезонах має труднощі з висловленням своїх емоцій і його мова насичена вуличним сленгом, образливими словами, емоційними вигуками: “fucking”, “shit biscuit”, “fag”, “arsehole”. [50]

Таким чином, якість перекладу сленгу безпосередньо впливає на достовірність образів у серіалі, а успіх залежить від здатності перекладача знайти баланс між актуальністю, функціональною еквівалентністю та відтворенням образу персонажа.

2.2. Переклад лексики сексуальної тематики

Сутність прагматичного виклику в перекладі лексики сексуальної тематики полягає не стільки в пошуку точних слів, скільки у трансфері соціальної функції цих слів. Серіал «Сексуальна освіта» свідомо використовує пряму лексику, щоб кинути виклик існуючій ієрархії табу в суспільстві.

У багатьох культурах, включно з українською, існує неявна ієрархія табу: лексика, пов'язана із тілом/сексом, часто має вищий ступінь табуйованості, ніж, наприклад, лайка чи образи. Оригінал серіалу цілеспрямовано руйнує цю ієрархію, виводячи обговорення сексу з тіні евфемізмів. З огляду на це, перекладач має дотримуватись такої ж тактики, аби не нівелювати просвітницьку місію серіалу. Прямі позначення мають викликати відчуття нормальності та наукової коректності, навіть якщо на перший погляд вони здаються шокуючими для певного сегменту аудиторії.

Тут варто розглянути поняття етики перекладу. Перекладач, працюючи з таким контентом, несе морально-етичну відповідальність за збереження освітнього наміру автора. Коли Джин Мілберн використовує спеціалізовану термінологію, переклад повинен бути бездоганно точним. Це не лише питання лексики, але й питання достовірності інформації. Неточність у перекладі медичної чи психологічної термінології може призвести до хибного розуміння важливих аспектів сексуального здоров'я. [14]

Розглянемо наступні приклади:

Термінологія згоди та насильства: Кейс Еймі Гіббс

Один із сюжетних поворотів (2-й сезон) стосується Еймі, яка зазнає домагань у автобусі. Спочатку вона применшує значення події. Джин Мілберн допомагає їй усвідомити реальність, використовуючи термін "Sexual assault". Джин використовує термін «сексуальне насильство» (фраза: «Над тобою вчинили сексуальне насильство»), а не м'якше формулювання «домагання». Етичний переклад чітко маркує межі дозволеного і підтверджує, що сталося саме злочинне діяння, а не «неприємність». Також в

одній із серій 4 сезону Отіс пропонує Джексону використовувати принцип активної згоди (enthusiastic consent) на різні сексуальні практики і запитувати чи людина згодна на те, що її торкнуться у певному місці чи хочуть з нею спробувати якусь сексуальну практику.

Медична точність та анатомія

Джин Мілберн часто пояснює фізіологічні процеси, і тут не може бути місця народним назвам чи евфемізмам. Її мовлення насичене термінами, які перекладаються дослівно: sexual dysfunction – сексуальна дисфункція, clitoris – клітор. Джин свідомо розмежовує терміни "Labia – статеві губи", "Vulva – вульва" та "Vagina – вагіна". Так само Отіс грамотно пояснює учням, що відбувається з їхніми тілами, використовуючи академічні слова та вирази: "Oedipal complex – Едіпів комплекс", "performance anxiety - тривога під час сексу" Етична відповідальність перекладача тут – підвищувати рівень грамотності, використовуючи точні українські відповідники. Деякі персонажі як Лілі, Еймі чи Мейв використовують багато евфемізмів, для яких можна знайти функціональні еквіваленти в українській мові. Перекладачі серіалу подекуди вдавались до деметафоризації: "deflowering the maiden – позбавити цноти" або кальки "russyfest – кицькофест".

Безпека та контрацепція. У сценах, де йдеться про запобігання вагітності, точність є питанням здоров'я. Наприклад лексему "the pill" перекладають за допомогою експлікації як «пігулка екстреної контрацепції». Будь-яка форма самоцензури з боку перекладача, не мотивована технічними обмеженнями, є порушенням скопосу серіалу та етичного кодексу перекладача. Український текст має бути настільки ж безкомпромісним, як і оригінал, якщо це дозволяє політика дистриб'ютора.

Лексика, що стосується сексуальної тематики, є наріжним каменем серіалу «Сексуальна освіта», адже вона формує його основний контент. Серіал базується на абсолютній відвертості, яка є ключовою прагматичною функцією тексту: вона має на меті не шокувати, а нормалізувати обговорення сексу, ідентичності та психічного здоров'я серед підлітків. Перекладач,

відповідно, стикається з викликом зберегти цю прагматичну функцію в українському кінотексті. Будь-яка спроба надмірної евфемізації або цензурної нейтралізації лексики призведе до руйнування скопосу серіалу (бути просвітницьким та відвертим), зводячи його до рівня звичайної підліткової драми. Серед ключових прагматичних цілей відвертості в серіалі можна назвати:

- 1) дестигматизацію: пряме називання сексуальних актів, органів або орієнтації має на меті зняти з них негативну стигму, перетворивши ці теми з «брудних» на науково-просвітницькі або емоційно-прийнятні.;
- 2) створення довіри: використання відкритої мови між підлітками створює відчуття довіри та взаєморозуміння, що критично важливо для цільової аудиторії.;
- 3) визначення тону: відвертість встановлює загальний тон серіалу як прогресивний, сміливий та комедійно-драматичний. Таким чином, у перекладі лексики сексуальної тематики переважають стратегії, спрямовані на збереження лексичної точності.

Лексичний масив сексуальної тематики в серіалі «Сексуальна освіта» є мозаїчним, поєднуючи високоспеціалізовані терміни з вульгаризмами. Це вимагає від перекладача диференційованого підходу, де стратегія доместикації або точної передачі обирається на основі функціонального навантаження одиниці, а не її емоційного забарвлення. Лексику, що підлягає перекладу, доцільно розподілити на три ключові категорії.

А. Спеціалізована (професійна) термінологія

Ця категорія охоплює лексичні одиниці, що використовуються в контексті психології, медицини, анатомії та соціології. Основним джерелом цієї лексики є мовлення Джин Мілберн (сексуального терапевта). Функція: інформативна та авторитарна. Ці терміни мають на меті точно назвати явище, процес чи анатомічну частину, забезпечуючи достовірність та навчальний аспект серіалу. Стратегія перекладу: тут пріоритетною є лексична точність та функціональна еквівалентність. Перекладач має використовувати

стандартизовану українську наукову термінологію (наприклад, терміни, закріплені в медичних чи психологічних словниках). Застосування сленгу чи вульгаризмів для цієї категорії є неприпустимим, оскільки це призведе до зниження достовірності та втрати авторитетності персонажа Джин Мілберн. Наприклад, термін, що описує психічний стан, не може бути замінений на розмовний сленговий вираз, що зберігає інформативну цінність оригіналу. Приклад із серіалу: коли Джин розповідає Адаму, що часте вживання марихуани може призвести до ранньої імпотенції. “You know, they've been doing some interesting studies with cannabis. They're just starting to wake up to its health benefits. However, it has been linked to early onset impotence. Nothing conclusive yet.” – «Знаєш, було проведено стільки досліджень про коноплю, та тільки зараз почали усвідомлювати її користь. А ще куріння коноплі пов'язують з ранньою імпотенцією. Зарано робити висновки».

У цьому прикладі (про зв'язок коноплі та імпотенції) перекладач застосував стратегію точності та функціональної адекватності, що є типовим для лексики Джин Мілберн. Були застосовані наступні трансформації:

1. **Точний переклад термінології:** Ключові медичні терміни, такі як

Cannabis та *early onset impotence*, перекладені максимально дослівно як «конопля» та «рання імпотенція». Це приклад дослівного перекладу (калькування) та конкретизації, що критично важливо для збереження інформативної цінності та наукової достовірності просвітницького скопусу серіалу.

2. **Граматична заміна:** Оригінальне активне речення (*they've been doing studies*) замінено на пасивну конструкцію «було проведено стільки досліджень». Така заміна підвищує об'єктивність та авторитетність інформації, що відповідає професійному статусу Джин як сексолога.

3. **Експлікація:** Коротка фраза *Nothing conclusive yet* була розширена до «Зарано робити висновки». Це підвищує комунікативну ясність у розмовному контексті.

Лексика Джин адаптована з пріоритетом на збереження наукового стилю при збереженні легкості діалогу. Перекладач свідомо уникає будь-якої доместикації термінів у сленг (наприклад, не замінює «імпотенцію» на розмовні евфемізми), підтримуючи таким чином її професійний ідіолект. Це підтверджує, що необхідність трансформацій диктується не лише культурними відмінностями, а й соціально-прагматичною роллю персонажа.

Б. Розмовна та сленгова лексика

Ця група є найбільш динамічною і використовується переважно в діалогах між учнями (Отіс, Ерік, Мейв), а також у сценах побутового, неформального спілкування. Сюди належать численні сленгові позначення інтимних частин тіла, сексуальних актів та описів стосунків. Функція: емоційна та соціально-ідентифікаційна. Сленг слугує для вираження сильних емоцій, гумору, а також підтверджує належність до молодіжної субкультури. Стратегія перекладу: тут домінує функціональна доместикація (або, іншими словами, прагматична адаптація)[1, с.60]. Оскільки англійський сленг часто є незрозумілим для українського глядача, його слід замінювати на актуальний, живий український молодіжний сленг, що зберігає ту ж емоційну інтенсивність та соціальне навантаження. Цей підхід відповідає стратегії доместикації (Venuti, 1995) [18]. Наприклад, лайливий сленговий вигук має бути замінений на функціонально рівноцінний український вигук, аби забезпечити збереження прагматичного ефекту. Виклики: перекладач повинен балансувати між емоційною насиченістю оригіналу та етичними/цензурними нормами українського медіапростору, хоча скопос серіалу, як правило, дає велику свободу у відтворенні ненормативної лексики.

У серіалі є широкий вибір сленгових виразів на тему сексу та інтимних практик: wank, dry humping, threesome, boning, shagging, handjob, blowjob, boner, cum face, jizz. Український переклад тут свідомо відмовляється від клінічних термінів на користь актуального молодіжного жаргону: "boner/hard-on" – «стояк», "sucked off" – «відсмоктала», "wanking" – «дрочити», а "shagging" чи "boning" – «трахатися» або «перепихнутися»,

"threesome" – «трійничок», .

В. Лексика інклюзивності та ідентичності

Це терміни, що відображають теми гендерної, сексуальної та соціальної інклюзивності (наприклад, термінологія ЛГБТК+, гендерно-нейтральні займенники, описи ментальних станів, що використовуються персонажами). Функція: ця лексика є маркером сучасного суспільного дискурсу і має бути використана з максимальною обережністю. Стратегія перекладу: вимагається найвища точність і використання актуальної української термінології, яка відповідає сучасним стандартам толерантності. Наприклад, некоректне використання термінів, що описують сексуальну орієнтацію або ментальні стани, може призвести до дискримінаційного або недостовірного сприйняття персонажа. Перекладач має стежити за динамікою розвитку цієї термінології в українському публічному просторі та обирати найбільш прийнятні й коректні відповідники, що забезпечує виконання етичних норм перекладу. У 3 сезоні в серіалі з'являється персонаж Кел. Це небінарна персона, тобто яка не ідентифікує себе як чоловік або жінка. В українській мові немає окремих гендерно-нейтральних займенників для позначення такої персони, тому українські лінгвісти взяли за основу англійський варіант they/them – вони/їх [31]. Тому всі займенники та закінчення дієслів вживаються у множині: "I like – ми любимо, I'm going – ми йдемо, you got lost – ви загубилися, they didn't come home last night, and they're not answering their phone – вони не вернулися додому і не беруть слухавку." [55], [23]. За відсутності альтернативних гендерно-нейтральних займенників залишається користуватися цим варіантом.

Фінальний вибір лексики, що стосується сексуальної тематики, не визначається лише лінгвокультурними чи прагматичними міркуваннями; на нього прямо впливає модальність аудіовізуального перекладу, обрана для цільового тексту. Основними модальностями для серіалу є дубляж та субтитрування, кожна з яких накладає свої технічні обмеження на перекладача, про що йшлося у попередньому розділі магістерської роботи.

Таким чином, фінальні перекладацькі рішення є результатом компромісу між прагматичною метою серіалу (бути відвертим) та жорсткими технічними конвенціями обраної модальності АВП.

2.3. Способи відтворення ненормативної лексики

Ненормативна лексика у серіалі «Сексуальна освіта» використовується не хаотично, а з чітким прагматичним наміром. Її функція виходить за межі простого позначення емоцій і включає:

1) емоційну інтенсифікацію: ненормативна лексика слугує найшвидшим і найпотужнішим засобом вираження фрустрації, гніву, здивування чи, навпаки, підкреслення близькості та неформальності стосунків.[37, с.6-7]. Коли Адам Ґрофф вигукує "Fucking hell, I'm late!" [55] – це миттєвий вираз глибокої фрустрації. Український переклад використовує такі сильні еквіваленти, як «Трясця, я спізнився!» Чи «For fuck`s sake!» коли Айзек з Еймі застрягають у ліфті[64], переклали як «Чорт забирай!» [23] чи коли Джексон ділиться з мамою невдачею в особистому житті і вона співчутливо відповідає «That sounds shit» [50], що в перекладі «Це якась хрін!»[23];

2) демонстрацію соціальної розкутості: у молодіжному дискурсі відкрите використання лайки є маркером сміливості, незалежності та протистояння світу дорослих, який нав'язує цензуру.;

3) характеристику персонажа: частота та вид використання лайки може чітко розмежовувати персонажів (Мейв з її цинічним та гострим словом та більш м'яке мовлення Отіса) Лайка Отіса – це завжди емоційна розрядка, а не зброя. Найбільша лайка яку може видати Отіс це «Bloody hell!» , «Shit!» , у перекладі серіалу: «Чорт», «Трясця!». Перекладач свідомо уникає для Отіса найбільш грубого українського сленгу, який використовує Мейв чи Адам, тим самим зберігаючи його образ такого собі «сором'язливого інтелектуала». Перекладач має зберегти цю стилістичну диференціацію. Оскільки серіал прагне відвертості, спроба повного видалення або цензури лайки в

українському перекладі призвела би до спотворення образів і зниження драматичної напруги сцени.[38]

Оскільки ненормативна лексика є одним із найбільш культурно-специфічних і соціально-маркованих елементів мови, її переклад практично неможливий через дослівну відповідність. У контексті серіалу «Сексуальна освіта», де лайка виконує вирішальну прагматичну функцію (емоційну розрядку, підтвердження неформальності), в перекладі домінують дві взаємопов'язані стратегії: функціональна доместикація та компенсація[55].

А. Функціональна доместикація

Суть стратегії: перекладач свідомо відмовляється від буквального перекладу лайки на користь актуального та функціонально рівноцінного виразу в українській мові[56]. Мета: зберегти емоційну силу та соціальне навантаження вихідної одиниці. Якщо оригінальне слово є образливим вульгаризмом, то український переклад має викликати той же ступінь шоку або обурення у цільовій аудиторії. Реалізація: перекладач замінює англійські табуйовані лексеми на відповідні українські обценні вирази або їхні сленгові, але інтенсивні, замінники. Наприклад, лайливий вигук, що виражає сильне здивування, має бути переданий українським вигуком, який викликає таку ж реакцію в підлітковому середовищі. Ризик полягає у темпоральній невідповідності: використання застарілої або регіонально обмеженої української лайки може зруйнувати образ сучасного британського підлітка.

Образи мають бути влучними, зрозумілими і не занадто «книжковими» для підліткового діалогу. Наприклад у серіалі можна почути: "What a twat!" або "He's such an arse." Тут використовують функціональний переклад «Що за мудак!»; «От же ж довбодятел!»; «Він такий кретин». Терміни "twat" та "arse" є типовими британськими вульгаризмами. Перекладач замінює їх на українські лексеми «мудак», «довбодятел», які є актуальними у молодіжному середовищі та мають ту ж саму силу зневаги.

Б. Компенсація

Суть стратегії: компенсація застосовується, коли пряме збереження лайливого виразу чи його функціонального еквівалента неможливе через технічні обмеження дубляжу, або через культурну чутливість. Лексична компенсація: якщо певний вид лайки є культурно-обтяженим, перекладач може замінити її на інший лайливий вираз, який є більш поширеним в українській мові, зберігаючи при цьому рівень емоційної інтенсивності. Тобто, лайка переміщується з одного тематичного поля на інше, але сила емоції зберігається. Градаційна компенсація (пом'якшення): ця стратегія іноді використовується для адаптації найжорсткіших вульгаризмів. Лайка замінюється на евфемізми або лайку нижчого регістру. У випадку «Сексуальної освіти», цей прийом свідчить про компроміс перекладача з внутрішніми цензурними нормами студії або платформи, і може трактуватися як стилістична втрата. Українська версія уникає найжорсткіших обценних виразів, таких як «блять», «пизда», «йди нахуй» чи «їбаний», що підтверджує застосування стратегії градаційної компенсації. В оригіналі слова та вирази “fuck”, “cunt”, “fuck you”, “fuck off!”, “fucking”, є нецензурними., що потребують компенсації.

Перекладач змушений жертвувати функціональною еквівалентністю шок-фактора заради відповідності рейтингу та ширшого доступу [31, с.55] . Коли агресивні англійські вигуки на кшталт "Fuck!" або "Fucking hell!" звучать у серіалі, вони замінюються на сильні, але технічно менш табуйовані українські еквіваленти. Наприклад, замість того, щоб використовувати найжорсткіші форми, перекладач обрав такі вирази, як «Бляха-муха!», «Дідько!», «Трясця!», або «От чорт!», «Мудак». Ця заміна призводить до суттєвої втрати шокового ефекту та максимальної емоційної інтенсивності, яку підлітки мали б демонструвати. Пом'якшення також стосується і лайливих прикметників. Наприклад, фраза "You fucking idiot" часто перекладається як «Ти довбаний ідіот». У цьому випадку слово «довбаний» слугує сильним сленговим, але технічно менш табуйованим, замінником для жорсткого обценного слова «йобаний». Цей вибір призводить до

стилістичної втрати: він знижує автентичність мовлення підлітків і зменшує демонстрацію їхньої соціальної розкутості. Таким чином, навіть у такому відвертому серіалі, як «Сексуальна освіта», українська локалізація підтверджує наявність негласної цензури, яка віддаляє переклад від оригіналу.

Компенсація на рівні реєстру: якщо персонаж використовує лайку рідко, але дуже дотепно, перекладач може компенсувати втрату інтенсивності підвищенням стилістичної яскравості інших, не лайливих, фраз, щоб зберегти його гострий ідіолект. [32, с.235] Компенсація на рівні реєстру в *Sex Education* відбувається так: якщо лайка не перекладається буквально, то перекладач додає емоційність, іронію, сарказм, підсилювачі, інтонаційні конструкції, щоб персонаж звучав так само гостро, як у оригіналі. Мейв є найяскравішим прикладом. Вона поєднує високий, літературний словниковий запас із випадковими, але точними вульгаризмами. Через цензуру перекладач часто змушений пом'якшувати її найжорсткіші лайки. Наприклад, британський сленговий вульгаризм "twat" перекладено як «придурок» чи «кретин». У цьому випадку, інтенсивність лайки втрачається. Щоб компенсувати цю втрату, перекладач свідомо підвищує стилістичну яскравість і літературність звичного для неї мовлення. Її складні саркастичні фрази, дотепні зауваження, метафори та філософські оцінки подій перекладаються максимально вишуканою, дотепною та інтелектуально насиченою українською мовою. "Yeah, no shit" – «Та невже?», "I'm eternally grateful for your kindness" – «Я безмежно вдячна за твою доброту» з чудово збереженим відтінком іронії[51][23].

Кінцевий спосіб відтворення ненормативної лексики, навіть після визначення її функціональної необхідності, завжди проходить через призму технічних вимог обраної модальності перекладу та зовнішніх обмежень (цензурні фільтри платформи чи дистриб'ютора). Найбільш значущим фактором, що впливає на відтворення ненормативної лексики, є зовнішній контроль, який прямо пов'язаний із політикою стримінгових сервісів[37, с.

22]. Сучасні стримінгові платформи, на відміну від традиційного телебачення, зазвичай мають більш ліберальну політику щодо обценної лексики, особливо в контенті з віковим обмеженням 16+ або 18+. Це дає перекладачеві право та можливість застосовувати функціональну доместикацію, використовуючи повний спектр української ненормативної лексики, щоб максимально точно відтворити емоційну інтенсивність оригіналу. Якщо серіал згодом транслюється на лінійних телеканалах, майже завжди застосовується жорстка цензура із заміною обценної лексики на евфемізми. Як наслідок це призводить до появи альтернативних, цензурованих версій перекладу, які дещо руйнують прагматичний ефект та стилістичну характеристику персонажів.

Таким чином, при аналізі перекладу «Сексуальної освіти» важливо враховувати, що відвертість лексики свідчить не лише про сміливість перекладача, а й про дотримання ліберальної політики платформи, яка дозволяє виконати прагматичний скопос оригіналу. Підсумовуючи все вищесказане можна зробити висновок, що для перекладу ненормативної лексики використовуються такі стратегії як функціональна заміна та компенсація. Важливо зауважити, що лайка в українському перекладі має також спиратися на ізохронію і відповідати ліпсинку. У дубляжі Сексуальної освіти лайку часто пом'якшують, що відповідає цензурі стримінгових платформ, але призводить до втрати емоційного навантаження.

2.4. Передача комічного в перекладі серіалу

Британський гумор у серіалі «Сексуальна освіта» є не просто елементом розваги, а важливим лінгвокультурним кодом, що формує образи персонажів. Його переклад становить значний виклик, оскільки він ґрунтується на прийомах, які культурно відрізняються від української традиції.

Британці часто досягають комічного ефекту за допомогою таких стилістичних елементів:

1) іронія та сарказм – домінуючі прийоми, які вимагають від глядача розуміння контексту та наміру мовця. Сказане слово часто не відповідає дійсності або має протилежне значення. Це залежить не стільки від лексики, скільки від прагматики та інтонації. [33, с.234];

2) недомовка та антикульмінація – зменшення значущості або емоційного навантаження події. Наприклад, опис катастрофічної ситуації як “a bit tricky”(трохи складно). Цей прийом створює комічний ефект на контрасті між масштабом події та спокійною реакцією персонажа.;

3) сухий гумор: гумор, що виголошується без зміни емоційного тону. Це є відображенням британської емоційної стриманості;

4) гра слів, каламбури;

5) гумор про соціальний контекст та класові відмінності[62].

У «Сексуальній освіті» гумор має чітко визначену функцію, що потрібно враховувати у перекладі:

1) емоційна розрядка: гумор слугує як механізм подолання незручних, складних або драматичних ситуацій (наприклад, незграбні спроби Отіса давати поради на початку 1 сезону);

2) характеристика персонажа: гумор є частиною ідіолекту. Мейв використовує гумор як зброю (саркастичний, інтелектуальний), тоді як Ерік – як засіб відкритого, експресивного самовираження. Для Мейв гумор є захисним механізмом та інструментом для критики навколишнього світу. Її жарти є інтелектуальними, цинічними та часто холодними. Якщо переклад не збереже ці відмінності, образи персонажів будуть уніфіковані. Український переклад «Сексуальної освіти» загалом успішно зберіг ключові відмінності в ідіолектах гумору Мейв та Еріка, використовуючи різні перекладацькі реєстри. Перекладач ретельно відтворює складні саркастичні структури, щоб її жарти були «гострими» інтелектуально, а не лише брутальними. Мова Еріка перекладається з акцентом на виразність, грайливість та приналежність до молодіжного та квір-середовища.

Саме через ці відмінності образи персонажів залишаються яскравими

та неуніфікованими.

Через цю культурну специфіку, перекладач не може покладатися на дослівний переклад, що може призвести до втрати сенсу: прямий переклад антикульмінації чи сухого гумору українською мовою може бути сприйнятий не як жарт, а як буквальна констатація факту або прояв байдужості. Тому ми детально розглянемо, як перекладач має використовувати компенсацію, щоб зберегти ключову розважальну функцію серіалу.

Для збереження комічного ефекту, перекладачі серіалу «Сексуальна освіта» активно використовують стратегію компенсації у поєднанні з доместикацією. Так, наприклад, коли перекладач має справу з каламбуром, то може відмовитися від оригінальної гри слів і створити новий жарт українською мовою, який є функціонально еквівалентним і викликає сміх. Новостворений жарт має бути розташований у тому ж місці діалогу і максимально відповідати ідіолекту персонажа. Тобто, якщо жарт був інтелектуальним, його слід замінити на український інтелектуальний каламбур, а не на побутовий. Це забезпечує компенсацію втрати сенсу шляхом компенсації втрати стилю. Оскільки прямі, дослівні каламбури, що працюють і в англійській, і в українській мовах, зустрічаються вкрай рідко, перекладач повинен бути співавтором, створюючи функціонально еквівалентний новий жарт. Ось приклад, що ілюструє компенсацію інтелектуального каламбуру, характерного для Мейв. У цьому прикладі гумор ґрунтується на грі слів, що стосується сексуальної термінології та її побутового значення. Мейв та Отіс обговорюють клієнта, який намагається зрозуміти різницю між сексуальним «завершенням» та емоційним «завершенням» стосунків, використовуючи двозначне слово: "He just can't seem to grasp the concept of 'coming' to an end." Гра слів зі словом "coming", що означає і "наближатися", і "досягати оргазму". В українському дубляжі це звучить «Він не може кінчити»[50], [23].

Іронія та сарказм залежать від інтонації та контексту, але у перекладі вони вимагають лексичного підкріплення. У письмовому перекладі

(субтитрах) іронічний намір має бути підсилений маркерами (наприклад, гіперболізація або використання оцінної лексики з протилежним значенням). У дубляжі озвучення є потужним інструментом компенсації. Якщо ж актор озвучення не передав потрібну інтонацію, то навіть ідеально підібране іронічне слово не спрацює. Д. Кіаро вважає що це підкреслює мультимодальність гумору[40].

Успіх передачі гумору в аудіовізуальному перекладі залежить не лише від лінгвістичних стратегій (компенсації), але й від жорстких технічних та стилістичних вимог формату. Ці нелінгвістичні фактори часто змушують перекладача йти на компроміси, які можуть вплинути на комічний ефект. Розглянемо для прикладу проблему паузи для сміху: в комедійному контенті жарт повинен бути виголошений точно у відведений момент, щоб залишити глядачеві паузу для реакції (сміху)[32, с. 293]. У дубляжі перекладений жарт має бути ізохронним і ритмічно еквівалентним оригінальному, щоб не порушити цю паузу. Якщо переклад виходить занадто довгим, то жарт може «загубитися». Це вимагає від перекладача вибору лаконічних, але сильних українських еквівалентів. Крім того, гумор, особливо сарказм, також вимагає синхронізації з мімікою. Якщо персонаж робить саркастичну гримасу під час певної фрази, перекладений текст має прозвучати в цей момент, підкреслюючи мультимодальну єдність гумору[32].

Гумор є частиною ідіолекту персонажа. Так, гумор, яким користується Мейв (інтелектуальний, цинічний, «сухий»), має бути перекладений інакше, ніж гумор, який використовує Ерік (експресивний, яскравий, відкритий). У сцені, де Мейв реагує на спробу Отіса її «проаналізувати» (Оригінал: «Don't psychoanalyze me, Otis. You sound like a broken fortune cookie.»), перекладач не спрощує метафору. Український переклад зберігає її, дещо есплікуючи: «Не треба мене психоаналізувати, Отісе. Звучить, наче погано розшифрований папірець із печива з пророцтвом».

Ерік – це яскравість, драматизм та експресія. Його гумор будується на гіперболі та надмірних емоціях. Коли Ерік оцінює чийсь зовнішній вигляд

(Оригінал: «Oh my God, that outfit is a crime against fashion! A total disaster!»)[53], [23]. В українській версії це адаптується за допомогою молодіжного сленгу та емоційної лексики: «О Боже, це вбрання – це просто кринж, це капець! Повний провал!». Використання слів «кринж», «капець» передає ту театральність, які притаманні Еріку, створюючи комічний ефект.

Чорний гумор Айзека чимось схожий на гумор Мейв - з сатирою, сарказмом. Особливо він іронізує над власною інвалідністю: “I can offer you a tea, but you’ll have to make it yourself”[51] – «Я б запропонував чаю, але вам прийдеться робити його самій» [23]. Перекладачі забезпечили, щоб комічний інструментарій відповідав особистості героя, тим самим уникнувши уніфікації стилів та зберегли стилістичну диференціацію персонажів.

Гумор, заснований на контрасті реєстрів (наприклад, коли Джин Мілберн використовує надто академічну мову в невідповідній ситуації), повинен бути збережений. Перекладач має забезпечити, щоб український текст відтворив цей комічний ефект, зберігаючи цей стилістичний стрибок. У наступній сцені весь гумор тримається на шокові й тотальній незручності. Спершу Джин випадково бачить Отіса, який мастурбує в машині, і хоч уже наступного ранку вона робить вигляд, що все під контролем, насправді вона досі в шоці. Але замість того, щоб просто сказати «так не можна», вона переходить у свій улюблений режим професійної секс-терапевтки. Вона починає абсолютно спокійним, науковим тоном пояснювати синові, що хоча мастурбація є природною для підлітків, але «публічна мастурбація є неприйнятною поведінкою», і наголошує, що такі дії мають виконуватися «в приватному просторі». “ -What happened yesterday...is absolutely nothing to be ashamed of. Masturbating is normal and healthy, and I am so proud that you are at this stage of your pubescent development. However, there is a time and a place for such a...private activity. And I'm not sure the car, it being a shared space, is the most appropriate choice for such an event to occur. Revealing one's genitalia in public is also a criminal offense.” [52]– «Щодо вчорашніх подій...Взагалі не варто соромитися, мастурбувати можна і треба, і я дуже пишаюся що ти на

цьому етапі статевого розвитку. Але прошу:добирай час і місце для такої особливої активності. Навряд чи машина спільного користування найкращий вибір для такої інтимної діяльності. Оголення геніталій у всіх на очах – це кримінальний злочин».[23]

Лекція з клінічною термінологією і материнська турбота на контрасті створюють той самий комічний ефект. В українському перекладі гумор чудово зберігається, бо перекладачі залишили офіційно-наукову лексику, від якої ситуація стає смішною: ніби замість мами з тобою говорить підручник із сексології, і саме це робить сцену настільки впізнаваною й кумедною.

Отже, технічні виклики та необхідність стилістичної узгодженості гумору з ідіолектом персонажів вимагають від перекладача вищого рівня майстерності.

Вербальний гумор: іронія та сарказм є основою для таких персонажів, як Мейв та Айзек. Тут є певний виклик: інтонація, яка є ключовою в оригіналі, може бути втрачена у письмовому перекладі (субтитрах) або неправильно відтворена актором (дубляж). Вербальний гумор передається через оцінну лексику з протилежним значенням або гіперболізаціі. [49] Багато жартів у серіалі «Сексуальна освіта» є мультимодальними – гумор створюється взаємодією того, що сказано, і того, що показано (наприклад, міміка Отіса, костюми Еріка, ситуація на екрані). Якщо вербальний гумор втрачається через відмінності між мовами, перекладач може підсилити вербальну частину, посиляючись на те, що глядач бачить. Актор дубляжу використовує інтонацію, що підкреслює візуальну комічність.[40]

Таким чином, успіх перекладу «Сексуальної освіти» полягає у гнучкому застосуванні різних стратегій: від прямого відтворення термінології (у випадку Джин) до використання актуального молодіжного сленгу (в мовленні Еріка), що забезпечує стилістичну узгодженість гумору з ідіолектом кожного персонажа.

2.5. Специфіка перекладу реалій

Культурно-специфічні елементи є невіддільною частиною кінодискурсу, оскільки вони слугують лінгвокультурними маркерами та створюють автентичне тло, на якому розгортається сюжет. Вони являють собою лексичні одиниці, що позначають унікальні для британської культури об'єкти, звичаї, інституції чи явища, які не мають прямих еквівалентів в українській культурній системі.[55]

На відміну від сленгу, який швидкоплинний та змінний, КСЕ є більш стабільними і виконують ключову функцію: вони візуально та лінгвістично підтверджують локалізацію дії, що критично важливо для серіалу «Сексуальна освіта», дія якого відбувається у Вельсі (Велика Британія).

Основне завдання КСЕ у серіалі – вони допомагають глядачеві ідентифікувати оточення та соціальну структуру. Це досягається завдяки тому, що КСЕ діляться на кілька основних категорій:[55]

- Інституційні реалії (освіта та управління). Сюди належать назви освітніх систем, іспитів (GCSE, A-Levels), специфічних шкільних посад (Head Teacher) або унікальних адміністративних структур. Ці реалії структурують соціальний світ підлітків і впливають на сюжет (наприклад, система іспитів часто визначає їхні цілі та рівень стресу). Їхнє некоректне відтворення може призвести до непорозуміння ключових сюжетних мотивацій. Скажімо, коли Отіс говорить "I'm in the last year of six form" [64], це перекладено "Я у випускному класі"[23], що більш зрозуміло українському глядачеві. Заміна "the last year of six form" на «випускний клас» є цілком коректною і стратегічно важливою з кількох причин. По-перше система освіти Великобританії є унікальною (особливо поділ на "key stages", систему іспитів GCSE та A-Levels). Термін "six form" є незрозумілим і не має прямого відповідника в Україні. Дослівний переклад був би абсурдним і дезорієнтував би глядача. Тому перекладач зберіг функціональне значення фрази. В обох контекстах – британському "six form" і українському «випускний клас» – це означає фінальний, вирішальний етап навчання, який

безпосередньо впливає на майбутнє персонажа та його вступ до університету.

- Антропоніми, топоніми та алюзії. Це власні назви (наприклад, назва школи Moordale Secondary School), географічні назви, або згадки конкретних британських історичних/культурних подій чи персон. Вони створюють культурну «глибину» дискурсу. Перекладацька стратегія тут зазвичай мінімально інвазивна (транскрипція або транслітерація), аби зберегти британський колорит. Взяти до прикладу Cavendish College - Коледж Кавендіш. [64]. Тільки потрібно врахувати що в українському культурному контексті коледж асоціюється з професійно-технічною освітою після школи, а в британській системі освіти коледж - це місце, куди вступають амбітні або інтелектуальні учні, щоб отримати A-Levels і потрапити до університету, на зразок українського ліцею чи гімназії.

Імена персонажів, як правило, передаються без змін, що є стандартною практикою. Головні герої в оригіналі : "Otis Milburn", "Maeve Wiley", "Eric Effiong». У перекладі звучання залишається: «Отіс Мілберн», «Мейв Вайлі», «Ерік Еффіонг» Тут використовується транскрипція або транслітерація. Збереження оригінальних імен підкреслює автентичність та західний культурний контекст серіалу. У згадках про історичних діячів в серіалі зазначають Вільяма Шекспіра(William Shakespear), Марію Бронте(Maria Bronte), Джейн Остін (Jane Ostin).

- Етнографічні реалії (побут). Це лексика, пов'язана зі специфічними стравами (full English breakfast), традиціями, елементами одягу (зокрема, шкільна форма) або певними спортивними реаліями. Вони створюють візуальну та побутову автентичність. Хоча ці елементи можуть не впливати на основний сюжет, вони є важливими для занурення глядача в атмосферу. Мюзикли, театральні вистави, гуртки – активна частина британського шкільного життя. Вистава-мюзикл Ромео і Джульєтта (Romeo & Juliette) , музичний гурт Swing band, команда на вікторину «Ерудити» (Quiz Heads). Перекладацькі трансформації які тут застосовуються транслітерація та функціональний переклад.

Візьмемо також до прикладу, dorm-party culture або house-party culture (вечірки як ритуал дорослішання). На вечірках молодь спить, вживає алкоголь, грає у ігри на випивання (drinking games). Йдеться про вечірку в домі Еймі, а потім й Отіса, де всі напиваються, танцюють, хтось втрачає незайманість. Контент, пов'язаний із такими вечірками, насичений специфічною лексикою: **сленг** («getting wasted», «chugging», «hooking up», «first base/second base», «virginity loss») та **реалії**: («keg party», «beer pong», «truth or dare»).

У серіалі *Sex Education* перекладачі, використовують доместикацію та функціональні відповідники, щоб сленг та реалії звучали природно та актуально для української молоді, але без введення суто українських реалій, аби не порушити британський колорит. Головне завдання — передати функцію цих вечірок: місце соціальної взаємодії, емоційного та сексуального дорослішання[60].

У британських школах спорт – важливий елемент формування статусу, тому там панує так звана Locker rooms (роздягальні) and sports culture(спортивна культура). Реалія працює в серіалі як фон гумору й драми.

Таким чином, КСЕ є тією частиною кінодискурсу, де стратегія форенізації (збереження оригінальної форми) найчастіше переважає, оскільки повна доместикація реалій призведе до втрати британської ідентичності серіалу [56]. Повна доместикація реалій зробила б історію неправдоподібною. Тому краще залишити КСЕ максимально наближеними до оригінальної форми, підкреслюючи їх британське походження. Зважаючи на це, перекладачі вдаються до таких способів перекладу:

Транскрипція/Транслітерація: використовується для власних назв (топонімів, назв шкіл, іспитів) – наприклад, назва школи Moordale передається як Мурдейл.

Калькування: використовується для термінів, які буквально пояснюють функцію (Head Teacher – головний вчитель, директор школи).

Доместикація застосовується лише тоді, коли збереження КСЕ

ускладнює розуміння ключового сюжетного моменту. У «Сексуальній освіті» пряма доместикація інституційних КСЕ (наприклад, заміна A-Levels на ЗНО) є ризикованою, оскільки вона може суперечити візуальному ряду (шкільна форма, архітектура). Тому її застосовують лише для відтворення деяких етнографічних реалій

1) заміна суто британської страви чи традиції на більш загальну категорію (генералізація), якщо це не впливає на сюжет. Наприклад, *pudding* (пудинг) – десерт., а солодоші з назвою “Curly Wurly “ адаптовано просто як батончик [50], [23], оскільки в Україні такі солодоші не є відомими.

2) одиниць міри/ваги: переведення з імперської системи на метричну (якщо це необхідно для зрозумілості), хоча в діалогах це може бути збережено через форенізацію. Для прикладу милі переводять в кілометри, ярди – в метри, градуси по Фаренгейту – в градуси Цельсія, унції – в грами, а фунти – в кілограми.

3) Варто врахувати що при перекладі валют, доместикація не підходить, оскільки валюта є потужним культурним маркером. Зберігаючи оригінальну назву валюти, перекладач не адаптує текст до цільової культури (де стандартною одиницею є гривня), а вимагає від глядача прийняти «чужорідний» елемент. Приклад : Рубі та Отіс купують таблетку екстренної контрацепції у аптеці і фармацевтка говорить: “ That'll be £25.” – «25 фунтів» [53], [23].

Саме тому найчастіше перекладачі вдаються до комбінованого підходу, що поєднує форенізацію з елементами доместикації. Доместикація застосовується для мір, де функціональна зрозумілість (зріст, вага) переважає над культурною автентичністю. Форенізація застосовується для мір, які є культурними маркерами (валюта, великі відстані), що допомагає зберегти оригінальний британський колорит серіалу.

Поєднання форенізації з експлікацією є найбезпечнішим методом. КСЕ зберігається, але його функція контекстуально пояснюється у діалозі (елемент доместикації). Наприклад, залишаємо назву GCSE, але наступна фраза

персонажа уточнює, що це «іспит, від якого залежить наше життя» Реалізація в серіалі: перекладач додає коротку фразу або змінити контекст наступного речення так, щоб воно містило додаткову інформацію про цей елемент. Наприклад: «Ми маємо скласти A-Levels, і від цих випускних іспитів залежить наше майбутнє». У цьому випадку A-Levels збережено, а його функція «випускний іспит» – пояснена. Водночас експлікація може бути проблематичною у дубляжі, оскільки додавання слів подовжує репліку і може порушити хронометраж. У серіалі йде повна доместикація і вжито тільки словосполучення «випускні іспити».

Функціональний еквівалент застосовується, коли функція елемента важливіша за його назву. Наприклад, якщо йдеться про певну британську соціальну роль (невідому в Україні), вона замінюється на максимально близьку за функцією, School Counselor – шкільний психолог) .

Генералізація застосовується до КСЕ, які не є критично важливими для сюжету, але є вузькоспецифічними. Це дозволяє уникнути перевантаження глядача неважливою інформацією. Приклад: head boy – староста школи. У британській системі – це вища, офіційно призначена посада, що має виразно церемоніальний та адміністративно-допоміжний функціонал. Ця особа є не просто представником класу, а особою-візитівкою закладу, яка тісно співпрацює з директором і має значний соціальний престиж. В українській шкільній традиції термін «староста» частіше асоціюється зі старостою класу, чий повноваження обмежені в рамках одного класу. У перекладі, щоб уникнути складних описів і зберегти стислість аудіовізуального контенту, перекладачі вибирають варіант «староста школи»

Таким чином, у фінальному перекладі серіалу можна очікувати мозаїку методів: форенізація для візуально підкріплених реалій, експлікація для ключових інституційних термінів та генералізація для відтворення назв побутових дрібниць.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження було присвячене комплексному аналізу перетворень на лексичному та стилістичному рівнях, що застосовуються в українському перекладі серіалу «Сексуальна освіта», з метою виявлення домінантних стратегій та оцінки їхньої функціональної адекватності.

Теоретичний аналіз підтвердив, що кінодискурс функціонує як складний мультимодальний комунікативний акт, де вербальний текст є лише одним із каналів, інтегрованим із візуальними та аудіальними елементами. Ця мультимодальність, поряд із проактивною соціальною функцією серіалу (дестигматизація та нормалізація табуйованих тем), переводить оцінку якості перекладу з площини формальної еквівалентності у площину прагматичної та функціональної адекватності. Доведено, що необхідність трансформацій є об'єктивною і диктується не лише лінгвокультурними відмінностями (КСЕ), але й жорсткими технічними імперативами аудіовізуального перекладу: забезпеченням ліпсинхронії та ізохронії у дубляжі, а також обмеженнями на кількість знаків у субтитруванні.

Емпірична частина роботи продемонструвала, як ці теоретичні обмеження та прагматичні цілі втілюються у двополярну стратегію перекладу лексичних одиниць:

При перекладі молодіжного сленгу та ненормативної лексики домінувала функціональна доместикація. Ця стратегія полягала у свідомій заміні оригінальних британських сленгових одиниць на актуальні українські еквіваленти («крінж», «бовдур»). Це було критично важливо для збереження соціальної ідентичності персонажів та необхідної емоційної інтенсивності. При цьому у дубляжі часто застосовувалася градаційна компенсація (пом'якшення) вульгаризмів, що стало вимушеним компромісом із внутрішньою цензурою платформи.

При роботі з медичною та правовою термінологією (мовлення Джин Мілберн), перевага віддавалася точному, дослівному перекладу та

конкретизації. Ця стратегія була ключовою для підтримання просвітницького скопусу серіалу, що вимагає наукової достовірності та авторитетності консультативних діалогів.

Окремо було встановлено, що успіх локалізації гумору досягався через компенсацію (створення нового, функціонально еквівалентного жарту в цільовій мові). При перекладі культурних реалій, особливо тих, що мають візуальне підкріплення, перекладач вимушений був балансувати між зрозумілістю та збереженням автентичності сеттингу шляхом калькування та пояснювального перекладу, оскільки візуальний канал перешкоджає повній доместикації. Крім того, емпіричний аналіз підкреслив важливість збереження стилістичної диференціації ідіолектів персонажів (контраст між цинізмом Мейв, експресією Еріка та академізмом Джин), що є головною умовою для їхньої психологічної достовірності.

Узагальнюючи, результати роботи свідчать, що існує пряма залежність між соціально-прагматичною метою серіалу та вибором конкретних перекладацьких трансформацій. Таким чином, магістерське дослідження підтверджує, що успішна локалізація кінодискурсу є результатом складного, але свідомого лінгвістичного маневру, в якому перекладач виступає у подвійній ролі: лінгвіста, який долає технічні обмеження, та культурного медіатора, який несе соціальну відповідальність. В результаті, українську локалізацію серіалу *Sex Education* можна визнати функціонально адекватною щодо його комунікативної та освітньої мети.

Перспективи дослідження можуть бути в подальшому компаративістичному аналізі перекладу серіалу на інші мови (наприклад, німецьку чи польську).

CONCLUSION

The conducted research was dedicated to the comprehensive analysis of lexical and stylistic transformations applied in the Ukrainian translation of the TV series *Sex Education*, with the aim of identifying dominant strategies and assessing their functional adequacy.

Theoretical analysis confirmed that film discourse functions as a complex multimodal communicative act, where the verbal text is only one channel, integrated with visual and auditory elements. This multimodality, alongside the proactive social function of the series (destigmatization and normalization of taboo topics), shifts the evaluation of translation quality from the plane of formal equivalence to the plane of pragmatic and functional adequacy. It has been proven that the necessity for transformations is absolutely objective and dictated not only by linguocultural differences (CSEs) but also by stringent technical imperatives of audiovisual translation: ensuring lip synchrony and isochrony in dubbing, as well as character count limitations in subtitling.

The empirical part of the work demonstrated how these theoretical constraints and pragmatic goals are realized in a bipolar strategy for translating lexical units: In the translation of youth slang and non-normative vocabulary, functional domestication dominated. This strategy involved the conscious replacement of original British slang units with current Ukrainian equivalents. This was critically important for preserving the social identity of the characters and the necessary emotional intensity. It was also found that gradational compensation (mitigation) of vulgarisms was often used in dubbing, representing a necessary compromise with the platform's internal censorship.

When working with medical and legal terminology (Jean Milburn's speech), preference was given to accurate, literal translation and specification. This strategy was key to maintaining the educational skopos (purpose) of the series, which demands scientific credibility and authority in consultative dialogues.

It was separately established that the success of humor localization was achieved through compensation (creating a new, functionally equivalent joke in the target language). When translating cultural realia, especially those with visual reinforcement, the translator was forced to balance between comprehensibility and preserving the authenticity of the setting through calque and explicatory translation, as the visual channel prevents complete domestication. Furthermore, empirical analysis underscored the importance of maintaining the stylistic differentiation of character idiolects (the contrast between Maeve's cynicism, Eric's expressiveness, and Jean's academicism), which is the main prerequisite for their psychological authenticity.

In summary, the results of the work indicate a direct correlation between the socio-pragmatic goal of the series and the selection of specific translation transformations. Thus, the Master's research confirms that the successful localization of film discourse is the result of a complex but conscious linguistic maneuver, in which the translator assumes a dual role: a linguist overcoming technical constraints and a cultural mediator bearing social responsibility. Consequently, the Ukrainian localization of the series *Sex Education* can be deemed functionally adequate regarding its communicative and educational purpose.

The perspectives for future research may lie in a subsequent comparative analysis of the series' translation into other languages (for example, German or Polish).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баканова І. В. Переклад соціолекту в аудіовізуальному дискурсі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2019, вип. 40. С. 58–61.
2. Балахтар В. В., Балахтар К. С. Адекватність та еквівалентність перекладу. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Спецпроект: аналіз наукових досліджень», 30–31 травня 2011 р. Чернівці: Буковинська державна фінансова академія, 2011. Режим доступу : <https://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm> (Дата звернення 05.07.2025)
3. Білик О., Пуга О., Подоляк З. До питання комедійного кінодискурсу в сучасній лінгвістиці. Вісник науки та освіти. Серія «Філологія», 2024, № 1 (19). С. 141–152.
4. Горіславець М. М. Переклад жаргонізмів та сленгу в аудіовізуальному дискурсі. Молодий вчений, 2017, № 4. С. 129–133.
5. Гридасова О. І. Кінодискурс як лінгвокультурне явище [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/11755> (Дата звернення: 03.12.2025).
6. Гридасова О. І. Кінодискурс як об'єкт навчання кіноперекладу. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2014, №74. С. 102–107.
7. Дем'яненко В. О. Особливості перекладу сленгу в англомовному кінодискурсі. Молодий вчений, 2018, № 10. С. 134–137.
8. Зверева О. Г. Лінгвокогнітивні аспекти кінодискурсу. Лінгвістичні дослідження, 2014, вип. 38. С. 58–63.
9. Ісаєнко О. В. Прагматичний аспект кінодискурсу. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2016, вип. 1. С. 101–105.
10. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську. Вінниця: Нова книга, 2004. 608 с.

11. Ковальчук І. В. Структурно-семантичні особливості кінодискурсу. Наукові записки НУ «Острозька академія». Серія: Філологія, 2015, вип. 55. С. 165–168.
12. Коккіна Л., Марінашвілі М. Гендерно нейтральна мова в сучасному суспільстві як перекладознавча проблема. Проблеми гуманітарних наук, 2021, вип. 46. С. 47–56.
13. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. Київ: Юніверс, 2003. 280 с.
14. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. Київ: Нова книга, 2000. 446 с.
15. Мауген Т. В. Особливості синхронії дубляжу анімаційних фільмів (на матеріалі американського комп'ютерно-анімаційного комедійного фільму «Поганці» (The Bad Guys)). Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки». 2024. № 1. С. 59–63.
16. Мельник А. П. Кінопереклад як особливий тип аудіовізуального перекладу. Наукові записки НУ «Острозька академія». Серія «Філологічна», 2015, вип. 58. С. 110–112.
17. Микитюк І., Атітян А. Перекладацькі трансформації у процесі відтворення емоційно-оцінної лексики в аудіовізуальному перекладі серіалу «Бріджертони». Молодий вчений, 2021, № 7 (95). С. 72–77.
18. Мітіна О. М., Ростомова Л. М., Драпалюк К. І. Дублювання як вид аудіовізуального перекладу [Електронний ресурс] // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Том 33 (72). № 6. Ч. 1. С. 235–242. Режим доступу: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/part_1/40.pdf (Дата звернення: 09.11.2025).
19. Олицька С. Порівняльний лексико-стилістичний аналіз кінодискурсу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://naub.ua.edu.ua/porivnyalnyj-leksyko-stylistychnyj-analiz-kinodyskursu> (Дата звернення: 03.12.2025).

20. Петренко М. Специфіка перекладу серіалу «Сексуальна освіта» / наук. кер. М. Караневич // Магістерський науковий вісник Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2025. Ви п. 44. С. 108-110 Режим доступу: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/37145>
21. Радецька С. В., Каліщак Т. Т. Субтитрування як вид аудіовізуального перекладу: переваги та недоліки. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Філологічні науки, 2016, № 2. С. 81–84.
22. Сапожник І., Суродейкіна Т. Перекладацькі трансформації у процесі відтворення фразеологізмів у перекладі серіалу «Ти». Молодий вчений, 2023, № 8 (120). С. 33–36.
23. Статеве виховання [Електронний ресурс] : [серіал] = Sex Education. / uaserials.my. – Режим доступу: <https://uaserials.my/1401-stateve-vihovannya.html> (Дата звернення: 08.12.2025).
24. Ткачук Т. І., Паславська І. Б. Застосування перекладацьких трансформацій з метою досягнення еквівалентності. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 2017, № 31, т. 3. С. 157–159.
25. Фролова Н. В. Кінодискурс як складова частина медіадискурсу. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013, № 17. С. 98–103.
26. Шевченко І. С. Теорія і практика аудіовізуального перекладу: навч. посіб. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 210 с.
27. Шнайдер А. Теорія і практика перекладу кінодискурсу. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2018, вип. 2. С. 150–154.
28. Шнайдер А. А. Кінодискурс: особливості та диференційні ознаки. Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки», 2022, № 3. С. 169–176.

29. Єлісєєва С. В. Особливості субтитрування як напряму перекладацької діяльності. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». 2018. Вип. 32, т. 2. С. 158–160.
30. Allan K., Burrirdge K. Euphemism & dysphemism: Language used as shield and weapon. Oxford: Oxford University Press, 1991. 310 p.
31. Allan K., Burrirdge K. Forbidden words: Taboo and the censoring of language. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 320 p.
32. Attardo S. Linguistic Theories of Humor. New York : Walter de Gruyter, 1994. 426 c.
33. The Routledge Handbook of Language and Humor. New York : Taylor & Francis, 2017. 554 p.
34. Bateman, J. A. Multimodal Film Analysis: How Films Mean. Edited by Karl-Heinrich Schmidt. New York: Routledge, 2012. 338 p. Режим доступу: https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9781136467554_A23847562/preview-9781136467554_A23847562.pdf (Дата звернення 10.06.2025)
35. Butler J. Gender in Translation: Beyond Monolingualism // philoSOPHIA. State University of New York Press, 2019. Vol. 9, № 1. Winter. P. 1–25.
36. Bruti S., Vignozzi, G. Vulgarization or non-vulgarization in dubbing from English into Italian? Insights from Netflix TV series. Cadernos de Tradução, 2024, vol. 44, iss. 2. P. 1–20.
37. Buffagni C. Aggressive speech acts or expressions of friendliness? Translating taboo words in Fatih Akin's Soul Kitchen (2009) into Italian subtitles. Cadernos de Tradução, 2024, vol. 44, iss. 2. P. 1–23.
38. Byrne E. Swearing is good for you: The amazing science of bad language. London: Profile Books, 2017. 256 p.
39. Chaume, F. Audiovisual translation: Dubbing. Manchester: St. Jerome Publishing, 2012. 224 p.

40. Chiaro, D. Verbally expressed humour on screen: reflections on translation and reception [Electronic resource]. Available at: <https://biblioteka.filg.uj.edu.pl/documents/2205554/33980917/Delia-Chiaro-Verbally-Expressed-Humour-on-Screen-Reflections-on-Translation-and-Reception.pdf> (Accessed: 25.11.2025).
41. Díaz Cintas J. Audiovisual translation: Subtitling. Manchester: St. Jerome Publishing, 2007. 300 p.
42. Gambier Y. (2020) Change and Continuity in Translation. Renewing Communication in a Globalised World. No. 37, DOI: <https://doi.org/10.5755/j01.sal.1.37.27760>
43. Gottlieb H. Subtitles and International Anglification. Nordic Journal of English Studies, 2004, vol. 3, no. 1. P. 1–12.
44. Inclusive Language Handout [Электронный ресурс] / Fulbright Finland Foundation. Режим доступа: <https://www.fulbright.fi/serve/inclusive-language-handout> (Дата звернення: 09.12.2025).
45. Munday J., Ramos Pinto S., Blakesley J. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. New York : Routledge, Taylor & Francis Group, 2019. 512 с.
46. Pavesi M. The Translation of Sex-Related Language: The Danger(s) of Self-Censorship(s). [Электронный ресурс] // TTR: Traduction, Terminologie, Rédaction. – 2008. – Vol. 21, № 2. – С. 177–208. – Режим доступа: <https://www.erudit.org/en/journals/ttr/2008-v21-n2-ttr2917/037497ar/abstract/> (Дата звернення: 09.12.2025).
47. Hurtado Albir A. Traducción y traductología: Introducción a la traductología. Madrid: Ediciones Cátedra (Grupo Anaya), 2001. 695 p.
48. Netflix. Sex Education, Seasons 1–4 [Electronic resource]. Available at: <https://www.netflix.com/title/80197526> (Accessed: 25.11.2025).

49. Nikolić N., Bywood T. Audiovisual translation. In: The Routledge Handbook of Translation and Culture. New York: Routledge, 2018. P. 359–376. [Electronic resource]. Available at:

<https://www.semanticscholar.org/reader/050504349f24babe2bdff0e173ce98a4495ac5cf> (Accessed: 03.12.2025).

50. Sex Education. Episode script transcript. Season 1, 01. Episode 1. [Электронный ресурс] / 8flix.com. – Режим доступа: <https://8flix.com/assets/transcripts/s/tt7767422/Sex-Education-episode-script-transcript-season-1-01-Episode-1.pdf> (Дата звернення: 05.10.2025)

51. Sex Education. Transcript. 303. Episode 3. [Электронный ресурс] / 8flix.com. Режим доступа: <https://8flix.com/assets/transcripts/s/tt7767422/Sex-Education-transcript-303-Episode-3.pdf> (Дата звернення: 08.12.2025).

52. Sex Education. Episode script transcript. Season 2, 01. Episode 1. [Электронный ресурс] / 8flix.com. Режим доступа: <https://8flix.com/assets/transcripts/s/tt7767422/Sex-Education-episode-script-transcript-season-2-01-Episode-1.pdf> (Дата звернення: 08.12.2025)

53. Sex Education. Episode script transcript. Season 2, 07. Episode 7. [Электронный ресурс] / 8flix.com. Режим доступа: <https://8flix.com/assets/transcripts/s/tt7767422/Sex-Education-episode-script-transcript-season-2-07-Episode-7.pdf> (Дата звернення: 08.12.2025).

54. Sex Education Transcript 402, Episode 2 [Электронный ресурс]– 8Flix. Режим доступа: <https://8flix.com/assets/transcripts/s/tt7767422/Sex-Education-transcript-402-Episode-2.pdf> (Дата звернення: 13.12.2025).

55. Sex Education. Transcript. 408. Episode 8. [Электронный ресурс] / 8flix.com. Режим доступа: <https://8flix.com/assets/transcripts/s/tt7767422/Sex-Education-transcript-408-Episode-8.pdf> (Дата звернення: 09.12.2025).

56. Ulrych M. Domestication and foreignization in film translation. Tradurre il cinema / ed. C. Taylor. Trieste: EUT Edizioni Università di Trieste, 2000. P. 127–144.

57. Urban Dictionary [Electronic resource]. Available at: <https://www.urbandictionary.com> (Accessed: 28.11.2025).

58. Venuti L. The Scandals of Translation: Towards an Ethics of Difference [Electronic resource]. Available at: https://epage.pub/doc/the-scandals-of-translation-by-lawrence-venutiydgkp8_65gg (Accessed: 25.11.2025).

59. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London; New York: Routledge, 2008. 319 p

60. Zabalbeascoa P. Audiovisual translation: An introduction. New York: Routledge, 2024. 238 p. [Electronic resource]. Available at: <https://www.taylorfrancis.com/books/edit/10.4324/9781003433439/audio-visual-translation-patrick-zabalbeascoa> (Accessed: 03.12.2025).

61. Zornytskyi A., Mosiienko O., Vyskushenko S. How Do I Say Realia in English? On a Once 'Cyrillic' Translatological Problem. [Електронний ресурс] // inTRAlinea: The Online Translation Journal of the Department of Interpreting and Translation (DIT) of the University of Bologna. 2023. Vol. 25. Режим доступу:

https://eprints.zu.edu.ua/37845/1/inTRAlinea_2023_How%20Do%20I%20Say%20em_Realia%20in%20English_.pdf (Дата звернення: 10.12.2025)

62. How dubbing differs from voice-over [Електронний ресурс] / МК: translations. Режим доступу: <https://mk-translations.ua/en/blog/how-dubbing-differs-from-voice-over/> (Дата звернення: 11.12.2025)

63. Rennoldson V. An Insight into British Humour [Електронний ресурс] / Culture Cuppa Blog. Режим доступу:

<https://culturecuppa.com/an-insight-into-british-humour/> (Дата звернення: 11.12.2025).

64. Sex Education. Episode 1 : transcript 4.01 [Електронний ресурс] / created by Laurie Nunn ; written by Laurie Nunn ; directed by Dominic Leclerc // 8FLIX.com. 2023. Режим доступу: <https://8flix.com/assets/transcripts/s/tt7767422/Sex-Education-transcript-401-Episode-1.pdf> (дата звернення: 11.12.2025).